

EU og Internationalt
Den 28. september 2016
MFVM 139

SUPPLERENDE SAMLENOTAT
Rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 10. oktober 2016
(Godkendelse af GMO majs til dyrkning i EU - komitésager)

5. Forslag til Kommissionens gennemførelsesbeslutning om markedsføring af frø af genetisk modificeret majs Bt11 til dyrkning (komitesag)
– *Afstemning i komitéen*
KOM-dokumentet foreligger ikke
side 2

6. Forslag til Kommissionens gennemførelsesbeslutning om markedsføring af frø af genetisk modificeret majs 1507 til dyrkning (komitesag)
- *Afstemning i komitéen*
KOM-dokument foreligger ikke
side 8

7. Forslag til Kommissionens gennemførelsesretsakt om markedsføring af frø af genetisk modificeret majs MON 810 til dyrkning (komitesag)
– *Afstemning i komitéen*
KOM-dokument foreligger ikke
side 15

NOTAT OM GODKENDELSE AF GMO MAJS TIL DYRKNING I EU (KOMITÉSAGER)

5. Forslag til Kommissionens gennemførelsesbeslutning om markedsføring af frø af genetisk modificeret majs Bt11 til dyrkning (komitesag) KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

Resumé

Kommissionen har fremlagt forslag om godkendelse til markedsføring af frø af den genetisk modificerede majs Bt11 (herefter majs Bt11) med henblik på dyrkning. Hvis forslaget vedtages, vil majs Bt11 imidlertid ikke blive tilladt til dyrkning i Danmark, som følge af, at Danmark og 18 andre medlemsstater og områder har fået geografiske dyrkningsundtagelse for majs Bt11. Forslaget imødekommer tillige Folketingets ønske om, at majs Bt11 ikke bliver tilladt til dyrkning i Danmark og giver samtidig andre medlemsstater, der ønsker at kunne dyrke majs Bt11, mulighed for at gøre det. Majs Bt11 er på nuværende tidspunkt godkendt i EU til import og anvendelse til fødevarer og foder. Majs Bt11 har fået indsat et toksin-gen (*cry 1Ab*), som gør den resistent overfor nogle skadedyr, herunder majshalvmøl. Majs Bt11 er også tolerant overfor herbicidet glyfosinat, men en markedsføringstilladelse vil ikke omhandle brug af glyfosinat i dyrkningen. Den Europæiske Fødeveareautoritet (EFSA), vurderer, at dyrkning af majs Bt11 ikke vil kunne forventes at medføre skadevirkninger på menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet. Danske eksperter fra Aarhus Universitet (Nationalt Center for Miljø og Energi, DCE og Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, DCA) vurderer også, at dyrkning af majs Bt11 i andre medlemsstater ikke vil medføre miljø- eller landbrugsmæssige risici i Danmark. DCE vurderer dog, at den foreslåede isolationsafstand til beskyttede naturområder¹ på 5 meter er utilstrækkelig i forhold til et område som det danske, hvor naturområder er mosaikagtigt spredt i de dyrkede områder, og henholder sig i stedet til EFSA's anbefaling om en isolationsafstand til beskyttede naturområder på 20 meter. På den baggrund agter regeringen at stemme imod forslaget, medmindre forslagets isolationsafstand til beskyttede naturområder ændres fra 5 meter til 20 meter, der er i overensstemmelse med EFSA's og DCE's vurderinger. Forslaget forventes at komme til afstemning den 14. oktober 2016 i komitéen under udsætningsdirektivet.

Baggrund

Kommissionen har fremlagt udkast til forslag til godkendelse af markedsføring af frø af den genetisk modificerede majs Bt11 (herefter majs Bt11) med henblik på dyrkning. Det endelige forslag foreligger endnu ikke.

Forslaget er fremsat i medfør af reglerne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer (udsætningsdirektivet).

Forslaget behandles således i en undersøgelsesprocedure i komitéen under udsætningsdirektivet. Afgiver komitéen en positiv udtalelse med kvalificeret flertal, vedtager Kommissionen forslaget. Afgiver komitéen en negativ udtalelse med kvalificeret flertal, vedtager Kommissionen ikke forslaget, idet Kommissionen inden for to måneder kan forelægge komitéen et ændret forslag eller indenfor en måned kan forelægge forslaget for appeludvalget. Afgives der ikke nogen udtalelse med kvalificeret flertal, kan Kommissionen indenfor to måneder forelægge komitéen et ændret forslag eller indenfor en måned forelægge forslaget for appeludvalget.

Afgiver appeludvalget med kvalificeret flertal en negativ udtalelse om forslaget, kan Kommissionen ikke vedtage forslaget. Afgiver appeludvalget med kvalificeret flertal en positiv udtalelse, vedtager Kommissionen forslaget. Afgiver appeludvalget ikke nogen udtalelse med kvalificeret flertal, kan Kommissionen vedtage forslaget.

¹ Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) som defineret i artikel 2, stk. 3 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

Forslaget forventes sat til afstemning i komiteen under udsætningsdirektivet den 14. oktober 2016.

Formål og indhold

Forslaget fremsættes på baggrund af et længere sagsforløb i EU:

Syngenta (tidligere Novartis) indsendte i 1996 en ansøgning til den kompetente myndighed i Frankrig om markedsføring af den genetisk modificerede majs Bt11. Ansøgningen omhandlede både dyrkning og anvendelse til fødevarer og foder. Efterfølgende blev anvendelsen af majs Bt11 til import og anvendelse til fødevarer og foder behandlet særskilt under forordning (EF) 1829/2003, og majs Bt11 har siden 2010 været godkendt i EU til disse formål.

En revideret ansøgning om dyrkning af majs Bt11 blev indgivet i 2003. Samme år vurderede de franske myndigheder, at markedsføring af majs Bt11 ikke vil frembyde større risici end anden majs. Nogle medlemsstater gjorde indsigelse mod denne vurdering, og i årene frem til 2009 forholdt Den Europæiske Fødevarerautoritet (EFSA) sig i flere omgange til disse indsigelser samt til blandt andet de mulige skadevirkninger på ikke-målorganismer. EFSA konkluderede, at det med passende dyrkningsbetingelser er usandsynligt, at dyrkning af majs Bt11 vil give skadevirkninger på mennesker eller dyrs sundhed eller på miljøet.

Et udkast til beslutning om godkendelse af majs Bt11 til dyrkning blev i 2009 fremlagt for komiteen under udsætningsdirektivet. Komiteen kunne ikke nå til enighed om at fremlægge en udtalelse om forslaget. EFSA har efterfølgende (2011, 2012 og 2015) fremlagt yderligere vurderinger om blandt andet risikohåndtering i forhold til mulige skadevirkninger på ikke-målorganismer.

Direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 (om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer på deres områder) giver mulighed for, at medlemsstaterne kan få geografiske dyrkningsundtagelser for genetisk modificerede afgrøder. I tilknytning til behandlingen af ansøgningen vedrørende dyrkning af majs Bt11 har 19 medlemsstater, deriblandt Danmark, fået geografiske dyrkningsundtagelser.

Som følge af sagens udvikling siden fremlæggelsen af det tidligere beslutningsforslag i 2009, har Kommissionen nu fremlagt et revideret forslag om godkendelse af majs Bt11 til dyrkning.

Indsatte genkonstruktioner og egenskaber

Majs Bt11 har fået indsat et toksin-gen (cry 1Ab), som gør planten resistent for blandt andet skadedyret majshalvmøl samt et gen, som gør, at planten kan tåle glyfosinat-holdige sprøjtemidler. Sidstnævnte er alene anvendt som markørgen, og en EU-tilladelse til markedsføring vil ikke omfatte brug af glyfosinat i dyrkningen af majs Bt11. En sådan anvendelse af glyfosinat er ikke tilladt i EU.

Produkter omfattet af godkendelsen

Forslaget omhandler markedsføring af frø til dyrkning af majs Bt11 samt frø, der fremkommer ved krydsninger mellem denne genetisk modificerede majs og konventionelle majs.

Godkendelsens geografiske udstrækning

Majs Bt11 vil med forslaget blive godkendt til dyrkning i EU bortset fra 19 medlemsstater, herunder Danmark, der har fået geografiske dyrkningsundtagelser på hele eller dele af deres territorier. En liste over disse områder findes i forslagets bilag (artikel. 2.1). Hvis forslaget bliver vedtaget, vil majs Bt11 altså ikke blive tilladt til dyrkning i Danmark.

Dyrkningsbetingelser

Forslaget indeholder en række specifikke krav til dyrkningen af majs Bt11. Kravene har dels til formål at mindske risikoen for, at målorganismerne – dvs. skadedyrene – udvikler resistens overfor det toksiske protein CRY 1Ab, dels at begrænse de mulige skader på ikke-målorganismer (især bevaringsværdige sommerfugle). Det er med forslaget krævet, at der skal være mindst 5 meter fra en majs Bt11-mark til

beskyttede naturområder (isolationsafstand). Denne afstand skal forhindre, at der lander så mange majs Bt11-pollen på de vilde planter i naturområdet, at disse bliver giftige at spise for de sommerfuglelarver, der lever af dem. Det er endvidere krævet, at der skal være områder med konventionel majs i tilknytning til større områder med majs Bt11 eller tilsvarende insekt-resistente majs. Disse områder – såkaldte refugier – modvirker, at skadedyrene udvikler resistens mod den genetisk modificerede majs.

EFSA anbefalede i 2011 en isolationsafstand til beskyttede naturområder på 20 meter fra majs Bt11 til beskyttede naturområder. Dette blev bekræftet i EFSA's vurdering fra 2015, hvori der tillige er fremlagt en matematisk model med en række forskellige risiko-scenarier. Sandsynligheden for, at der sker skade på sommerfugle afhænger således af en lang række forhold, som ikke er fuldstændig kendte: eksempelvis hvor mange pollen, der lander på en given afstand, hvor følsomme sommerfuglene er for toksinet osv. EFSA estimerer for hvert af scenarierne, hvad dødeligheden hos sommerfugle kan forventes at blive.

Kommissionen har valgt det scenarie, den finder mest realistisk og er dermed endt med den foreslåede isolationsafstand til beskyttede naturområder på 5 meter, og ser dermed bort fra, at EFSA i 2015 vurderede, at 2011-vurderingens afstand på 20 meter stadig er gældende.

Miljøovervågning

Forslaget indeholder endvidere krav om overvågning af miljømæssige effekter i henhold til den særskilte miljøovervågningsplan. Planen indeholder to former for miljøovervågning: Dels en målrettet overvågning for udvikling af resistens hos skadedyrene. Dels en generel overvågning for forekomst af eventuelle uventede skadevirkninger på miljøet. Den målrettede overvågning indebærer således krav om indsamling af skadedyr og opgørelse af deres resistens. Den generelle overvågning stiller bl.a. krav om indsamling af oplysninger via spørgeskemaer til landmænd, via den videnskabelige litteratur samt via eksisterende miljøovervågningsprogrammer og –netværk.

Godkendelsens varighed

Tilladelsen vil have en varighed på 10 år.

Sporbarhed og mærkning

Der er i forslaget angivet en metode, som entydigt kan påvise tilstedeværelse af majs Bt11 i eksempelvis en frøprøve.

Forslaget indeholder endvidere krav om mærkning af alle sække, der indeholder majs Bt11, herunder at det skal fremgå af både etiketter eller følgedokumenter, at glyfosinat ikke må bruges ved dyrkning af majs Bt11.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om forslaget.

Nærhedsprincippet

Der er tale om gennemførelsesforanstaltninger til en allerede vedtaget retsakt. Det er derfor regeringens vurdering, at det følger heraf, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Konsekvenser

En vedtagelse af forslaget har ingen lovgivningsmæssige konsekvenser. Dette skyldes, at der er tale om behandling af en ansøgning i henhold til Fællesskabsproducenten i udsætningsdirektivets artikel 18 (direktiv 2001/18/EF). Hvis forslaget vedtages, vil det ikke være tilladt at dyrke den pågældende genetisk modificerede majs i Danmark.

Forslaget forventes ikke at have økonomiske konsekvenser for det offentlige.

Hvad angår mulige erhvervsøkonomiske konsekvenser, så vil landmænd i de medlemsstater der har valgt at kunne dyrke majs Bt11 muligvis opnå en konkurrencemæssig fordel ved dyrkning af majs Bt11 i stedet for konventionel majs. For danske landmænd vil denne fordel imidlertid være begrænset, da majshalvmøl i dag

ikke udgør et stort problem for dyrkning af majs i Danmark. Hvis klimaet derimod ændrer sig i fremtiden, kan majshalvmøl teoretisk set blive et problem for danske landmænd, og i så fald vil den konkurrencemæssige fordel for udenlandske landmænd være større.

I den forbindelse skal det bemærkes, at majs Bt11 ikke må dyrkes i en lang række andre medlemsstater, som følge af de geografiske dyrkningsundtagelser for denne majs.

Modsat vil økologiske landmænd se en fordel i, at majs Bt11 ikke bliver dyrket her i landet, eksempelvis i kraft af en mindre risiko for utilsigtet spredning af majs Bt11 til økologiske afgrøder.

EFSA har over en årrække risikovurderet majs Bt11 gentagne gange, for så vidt angår dyrkning. EFSA vurderer, at markedsføring af majs Bt11 til dyrkning ikke vil kunne forventes at medføre skadevirkninger for mennesker eller dyrs sundhed eller for miljøet. EFSA har i den forbindelse anbefalet, at dyrkningen foregår på en måde, der dels mindsker risikoen for resistensudvikling hos skadedyrene. Dels mindske risikoen for skader på ikke-målorganismer, primært bevaringsværdige sommerfugle. Forslagets krav til dyrkningsbetingelser imødekommer til dels dette, jf. afsnittet om dyrkningsbetingelser, dog ikke isolationsafstanden til beskyttede naturområder. Det skal endvidere bemærkes, at majs Bt11 har været godkendt til anvendelse som fødevare og foder i hele EU siden 2010.

Danmarks Miljøundersøgelser (nu DCE) foretog i 2003 en risikovurdering af majs Bt11. Hovedkonklusionen var dengang, at der ikke vil være nogen eller kun ubetydelige miljømæssige risici for plante- og dyreliv ved dyrkning af majs Bt11. Det blev nævnt, at der var behov for specifik overvågning af mulige langtidsvirkninger på jordbundsdyr, samt at der var en lille risiko for, at pollenspredning til sjældne sommerfuglearters fødeplanter kan have negative konsekvenser for disse i forvejen truede arter.

DCE har den 5. september 2016 foretaget en revurdering af miljørisikoen for majs Bt11. DCE bemærker i revurderingen, at ny viden viser, at langtidseffekterne på jordbundsdyr er ubetydelige og langt mindre, end hvis bekæmpelsen sker med insekticider. Der er således fremadrettet ikke behov for en specifik overvågning af dette aspekt, idet den generelle overvågning vil være tilstrækkelig. For så vidt angår sjældne sommerfugle, så er risikoen uændret. DCE anbefaler dog, at der opretholdes en isolationsafstand på 20 meter til beskyttede naturområder, hvis majs Bt11 skulle dyrkes i et område som det danske. Vurderingen af, at en 20 meter zone er nødvendig, er begrundet med, at naturområder i Danmark ofte ligger mosaikagtigt spredt i dyrkede områder, og at sommerfuglebestandene ofte er små og derfor ekstra følsomme for påvirkninger.

Dertil vurderer DCE, at der er behov for specifik overvågning af subletale effekter på sommerfugle.

NaturErhvervstyrelsen vurderer på baggrund af DCE's vurdering, at det er af afgørende betydning, at isolationsafstanden til beskyttede naturområder ændres i forslaget fra 5 meter til 20 meter. NaturErhvervstyrelsen vurderer videre, at det er en mangel i forslaget, at Kommissionen ikke følger EFSA's vurdering af isolationsafstanden til beskyttede naturområder på 20 meter fra 2011, der ifølge den seneste EFSA-vurdering fra 2015 stadig er gældende. Uantastet at en vedtagelse af forslaget vil medføre, at majs Bt11 ikke vil blive godkendt til dyrkning i Danmark, vurderer NaturErhvervstyrelsen, at nærværende spørgsmål om Kommissionens anvendelse af EFSA's vurdering er væsentligt, da det er EFSA's faglige vurdering, der bør være normerende for udformningen af forslaget.

DCE og DCA har desuden vurderet, om dyrkning af majs Bt11 i andre medlemsstater kan give afledte skadevirkninger for miljø og landbrug her i landet. DCE påpeger, at der ikke er en risiko ved dyrkning af majs Bt11 i EU. Dette skyldes, at en sådan risiko kun kan opstå som følge af dyrkning i Tysklands grænseområde mod Danmark. Tyskland har dog, ligesom Danmark, opnået dyrkningsundtagelse for dyrkning af majs Bt11. Risikoen for dansk miljø ved dyrkning af majs Bt11 i andre EU-medlemsstater vil derfor være minimal. DCA vurderer, at der ikke vil være nogen landbrugsmæssige problemer for Danmark ved dyrkning af majs Bt11 i andre EU-medlemsstater.

På denne baggrund skønnes forslaget ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark.

Høring

Forslaget har været i høring på høringsportalen, §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget, hvor der er indkommet følgende bemærkninger:

Miljøorganisationen NOAH opfordrer indtrængende den danske regering til at stemme nej til forslaget også selvom Danmark har fået dyrkningsundtagelse. En tilladelse til GMO-dyrkning i Europa vil ifølge NOAH udgøre en trussel mod det økologiske jordbrug. NOAH finder, at kravene til dyrkning af majs Bt11 er utilstrækkelige, herunder at der kun skal plantes refugier omkring marker med majs Bt11, hvis disse er over 5 ha. NOAH finder videre, at en sikkerhedsafstand på 5 meter til særligt beskyttede naturområder er helt utilstrækkeligt. NOAH påpeger videre, at der stadig er stor usikkerhed om, hvordan majs Bt11 påvirker omgivelserne, jordens mikroliv og det akvatiske økosystem, og det ikke er bevist, at lang tids indtagelse af majs Bt11 ikke kan have negativ virkning på mennesker og dyr.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår refugier, så indebærer forslaget, at der tillige skal plantes refugier, hvis der ligger en samling af marker med majs Bt11 eller andre genetisk modificerede majs med Bt-egenskaben (eksempelvis MON 810 eller 1507, hvor der også er ansøgninger om dyrkning under behandling i EU-systemet), der tilsammen er større end 5 ha uanset størrelsen af den enkelte mark eller bedrift. For så vidt angår den omtalte isolationsafstand til beskyttede naturområder, så har DCE anbefalet, at den øges til 20 m, hvis majs Bt11 skulle dyrkes i et område som det danske. For så vidt angår bemærkningen om indtagelse af majs Bt11, skal det bemærkes, at majs Bt11 har været godkendt i EU til anvendelse i fødevarer og foder siden 2010. Det foreliggende forslag omhandler alene dyrkning.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at Danmark stemmer for Kommissionens forslag i lyset af, at EFSA i gentagne videnskabelige vurderinger har fastslået, at dyrkning af majs Bt11 ikke udgør nogen risiko for mennesker eller dyrs sundhed eller for miljøet, herunder non-target organismer. Landbrug & Fødevarer beklager, at Danmark er undtaget fra ansøgningen, men finder det ikke må afholde den danske regering fra at muliggøre dyrkning af genetisk modificerede afgrøder i andre lande. Landbrug & Fødevarer opfordrer endvidere Miljø- og Fødevareministeriet til at afdække årsagen til, at Kommissionen afviger fra de af EFSA anbefalede afstandskrav til naturområder, herunder om det er en vurdering af det nødvendige sikkerhedsniveau i de medlemsstater, som er omfattet af ansøgningen.

Økologisk Landsforening mener ikke, at der skal gives tilladelse til at dyrke de pågældende majstyper i EU uanset, at dyrkningen ikke kan finde sted i Danmark. Foreningen mener desuden, at dyrkning af genetisk modificerede afgrøder udgør en risiko for kontaminering af konventionelle samt økologiske (ikke-genetisk modificerede) afgrøder og gør det vanskeligere at omlægge jorden til økologisk dyrkning. Denne risiko forekommer hele vejen fra dyrkning til forarbejdning. Det skal ifølge Økologisk Landsforening være et frit valg, om en landmand vil dyrke GMO, og det er det ikke, hvis landmanden risikerer kontaminering. GMO-dyrkning i andre lande vil gøre det sværere at købe GMO-frit foder. GMO-dyrkning i et land vil kunne øge presset for på et senere tidspunkt at tillade dyrkning i et af de lande, der ikke har tilladt dyrkning. For majs Bt11s vedkommende er "forbuddet" ifølge foreningen svagt, eftersom det hviler på en aftale med udbyderen om ikke at søge dyrkningsundtagelse i Danmark.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil at for så vidt angår risikoen for kontaminering af GMO foder, at økologisk foder i forvejen er underlagt regler og kontrol for at sikre GMO-frit foder til økologiske landbrug. For så vidt angår sandsynligheden for pres for dyrkning af GMO'er, har Folketingets praksis siden 1990'erne været at vurdere GMO sager sag for sag. Derfor kan det ikke udelukkes, at der på et senere tidspunkt kommer nye GMO-produkter, som kan give anledning til dyrkning i Danmark. Det vil i henhold til forslaget ikke være tilladt at dyrke majs Bt11 i Danmark, som følge af, at ansøgeren tidligere i ansøgningsforløbet frivilligt har accepteret de omtalte geografiske dyrkningsundtagelser. Denne accept af Danmarks anmodning om dyrkningsundtagelse kan ikke tilbagekaldes af ansøgeren.

DI Fødevarer bemærker, at EFSA har konkluderet, at det med passende dyrkningsbetingelser er usandsynligt, at dyrkning af majs Bt11 vil give skadevirkninger på menneskers eller dyrs sundhed eller på miljøet. DI Fødevarer bemærker desuden, at ingen af de genmodificerede majstyper vil blive dyrket i Danmark, idet Danmark sammen med 18 andre medlemsstater har fået geografiske dyrkningsundtagelser på hele eller dele af deres territorier. På baggrund af ovenstående er det DI Fødevarers vurdering, at der er tilvejebragt tilstrækkelig dokumentation for at imødekomme ansøgningen. DI Fødevarer anbefaler derfor, at ansøgningen imødekommes uden forsinkelse.

Greenpeace bemærker, at risikovurderingerne for de tre omhandlede majs er ufuldstændig. Greenpeace bemærker videre, at der stadig er store huller i datagrundlaget, herunder eksempelvis i relation til eventuelle effekter på mariehønebillen og akvatisk insektliv. Greenpeace bemærker endvidere, at internationale erfaringer viser, at regler for dyrkning og miljøovervågning ikke håndhæves og derfor er ineffektive. Greenpeace bemærker hertil, at dyrkningsbetingelser og miljøovervågning i dette perspektiv er utilstrækkelige og umulige. Greenpeace påpeger, at lande (medlemsstater) der ikke har fået dyrkningsundtagelser, ikke råder over nogle effektive foranstaltninger til at forhindre, at GMO spredes til ikke-GMO eller økologisk majs. Ifølge Greenpeace gælder det eksempelvis Spanien. Ifølge Greenpeace er nationale forbud utilstrækkelige til at imødegå de problemer, som dyrkningen af GMO-afgrøder indebærer. Problemerne kræver en europæisk, ikke kun en national reaktion. Greenpeace finder, at det er problematisk, at GM-majs kan krydse med teosinte. Greenpeace vil gerne have vurderet den mulige betydning af dette, inden der gives godkendelse til dyrkning af de tre GM-majs. Greenpeace bemærker slutteligt, at EU-Kommissionen fremlægger forslag om godkendelse af GMO-afgrøder, før fristen i Barroso-direktivet om håndtering af grænselandsproblemstillinger er udløbet.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår bemærkningerne om risikovurderingen vurderer DCE, at der er tilstrækkeligt med data til at kunne vurdere, at en eventuelt dyrkning af de tre majs, kan foregå med en ringe sandsynlighed for at dyrkningen vil medføre uacceptable effekter på natur og miljø, som en følge af de egenskaber der er indsat i de tre majs. Det er dog en forudsætning for denne vurdering, at isolationsafstandene i forslagene om godkendelse af de tre majs ændres til de af DCE anbefalede afstande på henholdsvis 20 meter (for majs Bt11 og majs MON810) og 30 meter (for majs 1507). For så vidt angår bemærkningerne om håndhævelse af betingelserne for dyrkning af de tre majs, herunder miljøovervågningen, skal det bemærkes, at tilsynet med disse betingelser vil påhvile henholdsvis Kommissionen og medlemsstaterne. I relation hertil forekommer det ikke hensigtsmæssigt at drage konklusioner på baggrund af internationale erfaringer, idet myndigheders tilsyn og kontrol på verdensplan ikke kan sammenlignes. I forhold til teosinte, da er teosinte er en vild slægtning til majs, som naturligt forekommer i Amerika, men som nu er begyndt at optræde som ukrudt i majsmarker i Frankrig og Spanien. Aarhus Universitet har tidligere vurderet, at forekomsten af teosinte er et landbrugsmæssigt - snarere end miljømæssigt problem – og primært for de berørte områder. Aarhus Universitet vurderer, at teosinte ikke kan vokse i Danmark. Kommissionen har, som også nævnt af Greenpeace, anmodet EFSA om en vurdering af teosinte-problematikken inden afstemningen i midten af oktober 2016. For så vidt angår bemærkningen om grænselandsproblematikken, skal det bemærkes, at det uanset direktivets forpligtelse til enhver tid vil være i de enkelte medlemsstaters interesse at foretage koordinering og gennemføre grænselandsaftaler vedrørende tilfælde, hvor aktiviteter i ét land kan have konsekvenser for nabolandet. Dette principielle spørgsmål er ikke blevet ændret ved, at der er indført en forpligtelse i direktivet.

Regeringens generelle holdning

Regeringen finder overordnet, at forslaget handler om, hvorvidt de medlemsstater, der ønsker at dyrke majs Bt11, også skal have mulighed for at kunne gøre det.

Et enigt Folketing pålagde i Folketingsvedtagelse V83 fra 27. maj 2010 regeringen at arbejde for, at medlemsstaterne skal have mulighed for at træffe nationale afgørelser om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder. Med direktiv 2015/412 er denne mulighed nu blevet realiseret i EU-lovgivningen. Danmark anmodede på denne baggrund om en national dyrkningsundtagelse for majs Bt11 efter en indstilling fra et flertal i Folketinget.

Andre medlemsstater har besluttet ikke at anmode om dyrkningsundtagelse og dermed at have mulighed for at dyrke majs Bt11 på deres territorium, såfremt forslaget vedtages. Regeringen finder som udgangspunkt, at disse medlemsstaters nationale beslutninger skal respekteres.

Regeringen bemærker samtidig, at EFSA vurderer, at dyrkning af majs Bt11 ikke vil give anledning til skadevirkninger med hensyn til mennesker eller dyrs sundhed eller for miljøet, og at forslaget indeholder en række krav til dyrkning af majs Bt11, som dels modvirker, at skadedyrene udvikler resistens, dels modvirker at der sker skader på ikke-målorganismer. Forslaget indeholder også en miljøovervågningsplan.

Regeringen bemærker endvidere, at DCA og DCE særskilt har vurderet, at dyrkning af majs Bt11 i andre medlemsstater ikke forventes at give afledte skadevirkninger i Danmark. Men regeringen bemærker også, at DCE finder, at isolationsafstanden skal være 20 meter i stedet for den foreslåede afstand på 5 meter. Regeringen finder desuden, at spørgsmålet om Kommissionens anvendelse af EFSA's vurdering er væsentligt, da det er EFSA's faglige vurdering, der bør være normerende for udformningen af forslaget, uantastet at en vedtagelse af forslaget vil medføre, at majs Bt11 ikke vil blive godkendt til dyrkning i Danmark.

Regeringen lægger på denne baggrund op til, at Danmark stemmer imod forslaget, medmindre forslagets isolationsafstand til beskyttede naturområder ændres fra 5 meter til 20 meter, der er i overensstemmelse med EFSA's og DCE's vurderinger.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Det foreliggende forslag har ikke tidligere været forelagt for udvalget, men spørgsmålet om, hvorvidt Danmark skulle anmode om national dyrkningsundtagelse blev forelagt for Folketingets Europaudvalg den 22. september 2015 jf. grundnotat oversendt den 16. september 2015 og revideret grundnotat den 2. oktober 2015. Der blev holdt samråd om sagen i Folketingets Europaudvalg den 29. september 2015.

Notaterne er ligeledes oversendt til Miljø- og Fødevarerudvalget.

6. Forslag til Kommissionens gennemførelsesbeslutning om markedsføring af frø af genetisk modificeret majs 1507 til dyrkning (komitesag) KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

Resumé

Kommissionen har fremlagt forslag om godkendelse til markedsføring af frø af den genetisk modificerede majs 1507 (herefter majs 1507) med henblik på dyrkning. Hvis forslaget vedtages, vil majs 1507 imidlertid ikke blive tilladt til dyrkning i Danmark, som følge af, at Danmark og 18 andre medlemsstater og områder har fået geografiske dyrkningsundtagelse for majs 1507. Forslaget imødekommer tillige Folketingets ønske om, at majs 1507 ikke bliver tilladt til dyrkning i Danmark og giver samtidig andre medlemsstater, der ønsker at kunne dyrke majs 1507, mulighed for at gøre det. Majs 1507 er på nuværende tidspunkt godkendt i EU til import og anvendelse til fødevarer og foder. Majs 1507 har fået indsat et toksin-gen (cry 1F), som gør den resistent overfor nogle majs-skadedyr, herunder majshalvmøl. Majs 1507 er også tolerant overfor herbicidet glyfosinat, men en markedsføringstilladelse vil ikke omhandle brug af glyfosinat i dyrkningen. Den Europæiske Fødevarerautoritet (EFSA), vurderer, at dyrkning af majs 1507 ikke vil kunne forventes at medføre skadevirkninger på menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet. Danske eksperter fra Aarhus Universitet (Nationalt Center for Miljø og Energi, DCE og Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, DCA) vurderer også, at dyrkning af majs 1507 i andre medlemsstater ikke vil medføre miljømæssige- eller landbrugsmæssige risici i Danmark. DCE vurderer dog at, forslagets foreslåede isolationsafstand til beskyttede naturområder² på 20 meter er utilstrækkelig i forhold til et område som det danske, hvor naturområder er mosaikagtigt spredt i de dyrkede områder, og henholder sig i stedet til EFSA's anbefaling

² Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) som defineret i artikel 2, stk. 3 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

om en isolationsafstand til beskyttede naturområder på 30 meter. På den baggrund agter regeringen at stemme imod forslaget, medmindre forslagets isolationsafstand til beskyttede naturområder ændres fra 20 meter til 30 meter, der er i overensstemmelse med EFSA's og DCE's vurderinger. Forslaget forventes at komme til afstemning den 14. oktober 2016 i komitéen under udsætningsdirektivet.

Baggrund

Kommissionen har fremlagt udkast til forslag til godkendelse af markedsføring af frø af den genetisk modificerede majs 1507 (herefter majs 1507) med henblik på dyrkning. Det endelige forslag foreligger endnu ikke.

Forslaget er fremsat i medfør af reglerne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer (udsætningsdirektivet).

Forslaget behandles således i en undersøgelsesprocedure i komitéen under udsætningsdirektivet. Afgiver komitéen en positiv udtalelse med kvalificeret flertal, vedtager Kommissionen forslaget. Afgiver komitéen en negativ udtalelse med kvalificeret flertal, vedtager Kommissionen ikke forslaget, idet Kommissionen inden for to måneder kan forelægge komitéen et ændret forslag eller indenfor en måned kan forelægge forslaget for appeludvalget. Afgives der ikke nogen udtalelse med kvalificeret flertal, kan Kommissionen indenfor to måneder forelægge komitéen et ændret forslag eller indenfor en måned forelægge forslaget for appeludvalget.

Afgiver appeludvalget med kvalificeret flertal en negativ udtalelse om forslaget, kan Kommissionen ikke vedtage forslaget. Afgiver appeludvalget med kvalificeret flertal en positiv udtalelse, vedtager Kommissionen forslaget. Afgiver appeludvalget ikke nogen udtalelse med kvalificeret flertal, kan Kommissionen vedtage forslaget.

Forslaget forventes sat til afstemning i komiteen under udsætningsdirektivet den 14. oktober 2016.

Formål og indhold

Forslaget fremsættes på baggrund af et længere sagsforløb i EU:

Pioneer og Dow indsendte i 2001 en ansøgning til den kompetente myndighed i Spanien om markedsføring af majs 1507. I 2003 blev en opdateret ansøgning indsendt under udsætningsdirektivet. Samme år vurderede de spanske myndigheder, at der ikke var videnskabeligt belæg for, at markedsføring af majs 1507 ville frembyde risici for menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet. Nogle medlemsstater gjorde indsigelse mod denne vurdering, og i årene frem til 2009 forholdt Den Europæiske Fødevareautoritet (EFSA) sig i flere omgange til disse indsigelser samt til blandt andet de mulige skadevirkninger på ikke-målorganismer og behovet for overvågning. EFSA konkluderede, at det med passende dyrkningsbetingelser er usandsynligt, at dyrkning af majs 1507 vil give skadevirkninger på menneskers eller dyrs sundhed eller på miljøet.

Majs 1507 blev efterfølgende godkendt i EU til anvendelse i foder (2005) og til anvendelse i fødevarer (2006).

Et udkast til beslutning om godkendelse af majs 1507 til dyrkning blev i 2009 fremlagt for komitéen under udsætningsdirektivet, og den blev i 2014 fremlagt for Rådet. Hverken komitéen eller Rådet fremlagde en udtalelse. EFSA har efterfølgende (2011, 2012 og 2015) fremlagt yderligere vurderinger om blandt andet risikohåndtering i forhold til mulige skadevirkninger på ikke-målorganismer.

Direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 (om ændring af direktiv 2001/18/EF, for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer på deres områder), giver mulighed for, at medlemsstaterne kan få geografiske dyrkningsundtagelser for genetisk modificerede afgrøder. I tilknytning til behandlingen af ansøgningen vedrørende dyrkning af majs 1507 har 19 medlemsstater, deriblandt Danmark, fået geografiske dyrkningsundtagelser.

Som følge af sagens udvikling siden fremlæggelsen af det tidligere beslutningsforslag i 2009, har Kommissionen nu fremlagt et revideret forslag om godkendelse af majs 1507 til dyrkning.

Indsatte genkonstruktioner og egenskaber

Majs 1507 har fået indsat et toksin-gen (cry 1F), som gør planten resistent for en række skadedyr i majs, herunder majshalvmøl. Der er endvidere indsat et gen, som gør, at planten kan tåle glyfosinat-holdige sprøjtemidler. Sidstnævnte er alene anvendt som markør-gen, og en EU-tilladelse til markedsføring vil ikke omfatte brug af glyfosinat i dyrkningen af majs 1507. En sådan anvendelse af glyfosinat er ikke tilladt i EU.

Produkter omfattet af godkendelsen

Forslaget omhandler markedsføring af frø til dyrkning af majs 1507 samt frø, der fremkommer ved krydsninger mellem denne genetisk modificerede majs og konventionelle majs.

Godkendelsens geografiske udstrækning

Majs 1507 vil med forslaget blive godkendt til dyrkning i EU bortset fra 19 medlemsstater, herunder Danmark, der har fået geografiske dyrkningsundtagelser på hele eller dele af deres territorier. En liste over disse områder findes i forslagens bilag (artikel 2.1). Hvis forslaget bliver vedtaget, vil majs 1507 altså ikke blive tilladt til dyrkning i Danmark.

Dyrkningsbetingelser

Forslaget indeholder en række specifikke krav til dyrkningen af majs 1507. Kravene har dels til formål at mindske risikoen for, at målorganismerne – dvs. skadedyrene – udvikler resistens overfor det toksiske protein CRY 1F, dels at begrænse de mulige skader på ikke-målorganismer (bevaringsværdige sommerfugle). Det er med forslaget krævet, at der skal være mindst 20 meter³ fra en mark med majs 1507 til beskyttede naturområder (isolationsafstand). Denne afstand skal forhindre, at der lander så mange majs 1507-pollen på de vilde planter i naturområdet, at disse bliver giftige at spise for de sommerfuglelarver, der lever af dem. Det er endvidere krævet, at der skal være områder med konventionel majs i tilknytning til større områder med majs 1507 eller tilsvarende insekt-resistente majs. Disse områder – såkaldte refugier - modvirker, at skadedyrene udvikler resistens mod den genetisk modificerede majs.

EFSA anbefalede i 2011 en isolationsafstand til beskyttede naturområder på 30 meter fra majs 1507 til beskyttede naturområder. Dette blev bekræftet i EFSA's vurdering fra 2015, hvori der tillige er fremlagt en matematisk model med en række forskellige risiko-scenarier. Sandsynligheden for, at der sker skade på sommerfugle afhænger således af en lang række forhold, som ikke er fuldstændigt kendte: eksempelvis hvor mange pollen, der lander på en given afstand, hvor følsomme sommerfugle er for toksinet osv. EFSA estimerer for hvert af scenarierne, hvad dødeligheden hos sommerfugle kan forventes at blive.

Kommissionen har valgt det scenarie, som Kommissionen finder mest realistisk og er dermed endt med den foreslåede isolationsafstand til beskyttede naturområder på 20 meter, og ser dermed bort fra, at EFSA i 2015 vurderede, at 2011-vurderingens afstand på 30 meter stadig er gældende.

Miljøovervågning

Forslaget indeholder endvidere krav om overvågning af miljømæssige effekter i henhold til den særskilte miljøovervågningsplan. Planen indeholder to former for miljøovervågning: Dels en målrettet overvågning for udvikling af resistens hos skadedyrene. Dels en generel overvågning for forekomst af eventuelle uventede skadevirkninger på miljøet. Den målrettede overvågning indebærer således krav om indsamling af skadedyr og opgørelse af deres resistens. Den generelle overvågning stiller blandt andet krav om indsamling af oplysninger via spørgeskemaer til landmænd, via den videnskabelige litteratur samt via eksisterende miljøovervågningsprogrammer og –netværk.

Godkendelsens varighed

Tilladelsen vil have en varighed på 10 år.

³ Den større isolationsafstand i forhold til de ligeledes insekt-resistente genetisk modificerede majs MON 810 og Bt11 (5 meter) skyldes, at det er en anden genkonstruktion, som er indsat i majs 1507. Koncentrationen af det toksiske protein er således højere i majs 1507.

Spørbarhed og mærkning

Der er i forslaget angivet en metode, som entydigt kan påvise tilstedeværelse af majs 1507 i eksempelvis en frøprøve.

Forslaget indeholder endvidere krav om mærkning af alle sække, der indeholder majs 1507, herunder at det skal fremgå af både etiketter eller følgedokumenter, at glyfosinat ikke må bruges ved dyrkning af majs 1507.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om forslaget.

Nærhedsprincippet

Der er tale om gennemførelsesforanstaltninger til en allerede vedtaget retsakt. Det er derfor regeringens vurdering, at det følger heraf, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Konsekvenser

En vedtagelse af forslaget har ingen lovgivningsmæssige konsekvenser. Dette skyldes, at der er tale om behandling af en ansøgning i henhold til Fællesskabsproducenten i udsætningsdirektivets artikel 18 (direktiv 2001/18/EF). Hvis forslaget vedtages, vil det ikke være tilladt at dyrke den pågældende genetisk modificerede majs i Danmark.

Forslaget forventes ikke at have økonomiske konsekvenser for det offentlige.

Hvad angår mulige erhvervsøkonomiske konsekvenser, så vil landmænd i de medlemsstater, der har valgt at kunne dyrke majs 1507 muligvis opnå en konkurrencemæssig fordel ved dyrkning af majs 1507 i stedet for konventionel majs. For danske landmænd vil denne fordel imidlertid være begrænset, da majshalvmøl i dag ikke udgør et stort problem for dyrkning af majs i Danmark. Hvis klimaet derimod ændrer sig i fremtiden, kan majshalvmøl teoretisk set blive et problem for danske landmænd, og i så fald vil den konkurrencemæssige fordel for udenlandske landmænd være større.

I den forbindelse skal det bemærkes, at majs 1507 ikke må dyrkes i en lang række andre medlemsstater, som følge af de geografiske dyrkningsundtagelser for denne majs.

Modsat vil økologiske landmænd se en fordel i, at majs 1507 ikke bliver dyrket her i landet, eksempelvis i kraft af en mindre risiko for utilsigtet spredning af majs 1507 til økologiske afgrøder.

EFSA har over en årrække gentagne gange risikovurderet majs 1507, for så vidt angår dyrkning. EFSA vurderer, at markedsføring af majs 1507 til dyrkning ikke vil kunne forventes at medføre skadevirkninger for menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet. EFSA har i den forbindelse anbefalet, at dyrkningen foregår på en måde, der dels mindsker risikoen for resistensudvikling hos skadedyrene. Dels mindsker risikoen for skader på ikke-målorganismer, primært bevaringsværdige sommerfugle. Forslagets krav til dyrkningsbetingelser imødekommer til dels dette, jf. afsnittet om dyrkningsbetingelser, dog ikke for så vidt angår isolationsafstanden til beskyttede naturområder. Det skal endvidere bemærkes, at majs 1507 siden 2005 og 2006 har været godkendt til anvendelse som hhv. foder og fødevarer i hele EU.

Danmarks Miljøundersøgelser (nu DCE) foretog i 2003 en risikovurdering af majs 1507. Hovedkonklusionen var dengang, at der ikke vil være nogen eller kun ubetydelige miljømæssige risici for plante- og dyreliv ved dyrkning af majs 1507. Det blev nævnt, at der var behov for specifik overvågning af mulige langtidsvirkninger på jordbundsdyr, samt at der var en lille risiko for, at pollenspredning til sjældne sommerfuglearters fødeplanter kan have negative konsekvenser for disse i forvejen truede arter.

DCE har den 5. september 2016 foretaget en revurdering af majs 1507. DCE bemærker i revurderingen, at ny viden viser, at langtidseffekterne på jordbundsdyr er ubetydelige og langt mindre, end hvis bekæmpelsen sker med insekticider. Den generelle overvågning er tilstrækkelig, og der er således ikke behov for en specifik overvågning af dette aspekt. Hvad sjældne sommerfugle angår, så er risikoen uændret. DCE anbefaler dog, at

der opretholdes en isolationsafstand til beskyttede naturområder på 30 meter til beskyttede naturområder, hvis majs 1507 skulle dyrkes i et område som det danske. Vurderingen af at en 30 meter zone er nødvendig er begrundet med, at naturområder i Danmark ofte ligger mosaikagtigt spredt i dyrkede områder, og at sommerfuglebestandene ofte er små og derfor ekstra følsomme for påvirkninger. Dertil vurderer DCE, at der er behov for specifik overvågning af subletale effekter på sommerfugle.

NaturErhvervstyrelsen vurderer på baggrund af DCE's vurdering, at det er af afgørende betydning, at isolationsafstanden til beskyttede naturområder ændres i forslaget fra 20 meter til 30 meter. NaturErhvervstyrelsen vurderer videre, at det er en mangel i forslaget, at Kommissionen ikke følger EFSA's vurdering af isolationsafstanden til beskyttede naturområder på 30 meter fra 2011, der ifølge den seneste EFSA-vurdering fra 2015 stadig er gældende. Uantastet at en vedtagelse af forslaget vil medføre, at majs 1507 ikke vil blive godkendt til dyrkning i Danmark, vurderer NaturErhvervstyrelsen, at nærværende spørgsmål om Kommissionens anvendelse af EFSA's vurdering er væsentligt, da det er EFSA's faglige vurdering, der bør være normerende for udformningen af forslaget.

DCE og DCA har desuden vurderet, om dyrkning i andre medlemsstater vil kunne give afledte skadevirkninger for miljø og landbrug her i landet. DCE påpeger, at der ikke er en risiko ved dyrkning af majs 1507 i EU. Dette skyldes, at en sådan risiko kun kan opstå som følge af dyrkning i Tysklands grænseområde mod Danmark. Tyskland har dog, ligesom Danmark opnået dyrkningsundtagelse for dyrkning af majs 1507. Risikoen for dansk miljø ved dyrkning i andre medlemsstater vil derfor være minimal. DCA vurderer, at der ikke vil være nogen landbrugsmæssige problemer for Danmark ved dyrkning af majs 1507 i andre medlemsstater.

På denne baggrund skønnes forslaget ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark.

Høring

Forslaget har været i høring på høringsportalen, høring i §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget, hvor der er indkommet følgende bemærkninger:

Miljøorganisationen NOAH opfordrer indtrængende den danske regering til at stemme nej til forslaget også selvom Danmark har fået dyrkningsundtagelse. En tilladelse til GMO-dyrkning i Europa vil ifølge NOAH udgøre en trussel mod det økologiske jordbrug. NOAH finder, at kravene til dyrkning af majs 1507 er utilstrækkelige, herunder at der kun skal plantes refugier omkring marker med majs 1507, hvis disse er over 5 ha. NOAH finder videre, at en sikkerhedsafstand på 20 meter til særligt beskyttede naturområder er helt utilstrækkeligt. NOAH påpeger videre, at der stadig er stor usikkerhed om, hvordan majs 1507 påvirker omgivelserne, jordens mikroliv og det akvatiske økosystem, og det ikke er bevist, at lang tids indtagelse af majs 1507 ikke kan have negativ virkning på mennesker og dyr.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår refugier indebærer i forslaget, at der tillige skal plantes refugier, hvis der ligger en samling af marker med majs 1507 eller andre genetisk modificerede majs med Bt-egenskaben (eksempelvis MON 810 eller Bt11, hvor der også er ansøgninger om dyrkning under behandling i EU-systemet), der tilsammen er større end 5 ha uanset størrelsen af den enkelte mark eller bedrift. For så vidt angår den omtalte isolationsafstand til beskyttede naturområder, så har DCE anbefalet, at den øges til 30 meter, hvis majs 1507 skulle dyrkes i et område som det danske. For så vidt angår bemærkningen om indtagelse af majs 1507, skal det bemærkes, at majs 1507 har været godkendt i EU til anvendelse i fødevarer og foder siden 2005. Det foreliggende forslag omhandler alene dyrkning.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at Danmark stemmer for Kommissionens forslag i lyset af, at EFSA i gentagne videnskabelige vurderinger har fastslået, at dyrkning af majs 1507 ikke udgør nogen risiko for mennesker eller dyrs sundhed eller for miljøet, herunder non-target organismer. Landbrug & Fødevarer beklager, at Danmark er undtaget fra ansøgningen, men finder det ikke må afholde den danske regering fra at muliggøre dyrkning af genetisk modificerede afgrøder i andre lande. Landbrug & Fødevarer opfordrer endvidere Miljø- og Fødevareministeriet til at afdække årsagen til, at Kommissionen afviger fra de af EFSA

anbefalede afstandskrav til naturområder, herunder om det er en vurdering af det nødvendige sikkerhedsniveau i de medlemsstater, som er omfattet af ansøgningen.

Økologisk Landsforening mener ikke, at der skal gives tilladelse til at dyrke de pågældende majstyper i EU uanset, at dyrkningen ikke kan finde sted i Danmark. Foreningen mener desuden, at dyrkning af genetisk modificerede afgrøder udgør en risiko for kontaminering af konventionelle samt økologiske (ikke-genetisk modificerede) afgrøder og gør det vanskeligere at omlægge jorden til økologisk dyrkning. Denne risiko forekommer hele vejen fra dyrkning til forarbejdning. Det skal iflg. Økologisk Landsforening være et frit valg, om en landmand vil dyrke GMO, og det er det ikke, hvis landmanden risikerer kontaminering. GMO-dyrkning i andre lande vil gøre det sværere at købe GMO-frit foder. GMO-dyrkning i et land vil kunne øge presset for på et senere tidspunkt at tillade dyrkning i et af de lande, der ikke har tilladt dyrkning. For majs 1507s vedkommende er "forbuddet" ifølge foreningen svagt, eftersom det hviler på en aftale med udbyderen om ikke at søge dyrkningsundtagelse i DK.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil at for så vidt angår risikoen for kontaminering af GMO foder, at økologisk foder i forvejen er underlagt regler og kontrol for at sikre GMO-frit foder til økologiske landbrug. For så vidt angår sandsynligheden for pres for dyrkning af GMO'er, har Folketingets praksis siden 1990'erne været at vurdere GMO-sager sag for sag. Derfor kan det ikke udelukkes, at der på et senere tidspunkt kommer nye GMO-produkter, som kan give anledning til dyrkning i Danmark. Det vil i henhold til forslaget ikke være tilladt at dyrke majs 1507 i Danmark, som følge af, at ansøgeren tidligere i ansøgningsforløbet frivilligt har accepteret de omtalte geografiske dyrkningsundtagelser. Denne accept af Danmarks anmodning om dyrkningsundtagelse kan ikke tilbagekaldes af ansøgeren.

DI Fødevarer bemærker, at EFSA har konkluderet, at det med passende dyrkningsbetingelser er usandsynligt, at dyrkning af majs 1507 vil give skadevirkninger på menneskers eller dyrs sundhed eller på miljøet. DI Fødevarer bemærker desuden, at ingen af de genmodificerede majstyper vil blive dyrket i Danmark, idet Danmark sammen med 18 andre medlemsstater har fået geografiske dyrkningsundtagelser på hele eller dele af deres territorier. På baggrund af ovenstående er det DI Fødevarers vurdering, at der er tilvejebragt tilstrækkelig dokumentation for at imødekomme ansøgningen. DI Fødevarer anbefaler derfor, at ansøgningen imødekommes uden forsinkelse.

Greenpeace bemærker, at risikovurderingerne for de tre omhandlede majs er ufuldstændig. Greenpeace bemærker videre, at der stadig er store huller i datagrundlaget, herunder eksempelvis i relation til eventuelle effekter på mariehønebillen og akvatisk insektliv. Greenpeace bemærker endvidere, at internationale erfaringer viser, at regler for dyrkning og miljøovervågning ikke håndhæves og derfor er ineffektive. Greenpeace bemærker hertil, at dyrkningsbetingelser og miljøovervågning i dette perspektiv er utilstrækkelige og umulige. Greenpeace påpeger, at lande (medlemsstater) der ikke har fået dyrkningsundtagelser, ikke råder over nogle effektive foranstaltninger til at forhindre, at GMO spredes til ikke-GMO eller økologisk majs. Ifølge Greenpeace gælder det eksempelvis Spanien. Ifølge Greenpeace er nationale forbud utilstrækkelige til at imødegå de problemer, som dyrkningen af GMO-afgrøder indebærer. Problemerne kræver en europæisk, ikke kun en national reaktion. Greenpeace finder, at det er problematisk, at GM-majs kan krydse med teosinte. Greenpeace vil gerne have vurderet den mulige betydning af dette, inden der gives godkendelse til dyrkning af de tre GM-majs. Greenpeace bemærker slutteligt, at EU-Kommissionen fremlægger forslag om godkendelse af GMO-afgrøder, før fristen i Barroso-direktivet om håndtering af grænselandsproblemstillinger er udløbet.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår bemærkningerne om risikovurderingen vurderer DCE, at der er tilstrækkeligt med data til at kunne vurdere, at en eventuelt dyrkning af de tre majs, kan foregå med en ringe sandsynlighed for at dyrkningen vil medføre uacceptable effekter på natur og miljø, som en følge af de egenskaber der er indsat i de tre majs. Det er dog en forudsætning for denne vurdering, at isolationsafstandene i forslagene om godkendelse af de tre majs ændres til de af DCE anbefalede afstande på henholdsvis 20 meter (for majs Bt11 og majs MON810) og 30 meter (for majs 1507). For så vidt angår bemærkningerne om håndhævelse af betingelserne for dyrkning af de tre majs, herunder miljøovervågningen, skal det bemærkes, at tilsynet med disse betingelser vil påhvile henholdsvis

Kommissionen og medlemsstaterne. I relation hertil forekommer det ikke hensigtsmæssigt at drage konklusioner på baggrund af internationale erfaringer, idet myndigheders tilsyn og kontrol på verdensplan ikke kan sammenlignes. I forhold til teosinte, da er teosinte er en vild slægtning til majs, som naturligt forekommer i Amerika, men som nu er begyndt at optræde som ukrudt i majsmarker i Frankrig og Spanien. Aarhus Universitet har tidligere vurderet, at forekomsten af teosinte er et landbrugsmæssigt - snarere end miljømæssigt problem – og primært for de berørte områder. Aarhus Universitet vurderer, at teosinte ikke kan vokse i Danmark. Kommissionen har, som også nævnt af Greenpeace, anmodet EFSA om en vurdering af teosinte-problematikken inden afstemningen i midten af oktober 2016. For så vidt angår bemærkningen om grænselandsproblematikken, skal det bemærkes, at det uanset direktivets forpligtelse til enhver tid vil være i de enkelte medlemsstaters interesse at foretage koordinering og gennemføre grænselandsaftaler vedrørende tilfælde, hvor aktiviteter i ét land kan have konsekvenser for nabolandet. Dette principielle spørgsmål er ikke blevet ændret ved, at der er indført en forpligtelse i direktivet.

Regeringens generelle holdning

Regeringen finder overordnet, at forslaget handler om, hvorvidt de medlemsstater, der ønsker at dyrke majs 1507 også skal have mulighed for at kunne gøre det.

Et enigt Folketing pålagde i Folketingsvedtagelse V83 fra 27. maj 2010 regeringen at arbejde for, at medlemsstaterne skal have mulighed for at træffe nationale afgørelser om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder. Med direktiv 2015/412 er denne mulighed nu blevet realiseret i EU-lovgivningen. Danmark anmodede på denne baggrund om en national dyrkningsundtagelse for majs 1507.

Andre medlemsstater har besluttet ikke at anmode om dyrkningsundtagelse og dermed at have mulighed for at dyrke majs 1507 på deres territorium, såfremt forslaget vedtages. Regeringen finder som udgangspunkt, at disse medlemsstaters nationale beslutninger skal respekteres.

Regeringen bemærker samtidig, at EFSA vurderer, at dyrkning af majs 1507 ikke vil give anledning til skadevirkninger med hensyn til menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet og at forslaget indeholder en række krav til dyrkning af majs 1507, som dels modvirker, at skadedyrene udvikler resistens dels modvirker, at der sker skader på ikke-målorganismer. Forslaget indeholder også en miljøovervågningsplan.

Regeringen bemærker endvidere, at DCA og DCE særskilt har vurderet, at dyrkning af majs 1507 i andre medlemsstater ikke forventes at give afledte skadevirkninger i Danmark. Men regeringen bemærker også, at DCE finder, at isolationsafstanden til beskyttede naturområder skal være 30 meter i stedet for den foreslåede afstand på 20 meter. Regeringen finder desuden, at spørgsmålet om Kommissionens anvendelse af EFSA's vurdering er væsentligt, da det er EFSA's faglige vurdering, der bør være normerende for udformningen af forslaget, uantastet at en vedtagelse af forslaget vil medføre, at majs 1507 ikke vil blive godkendt til dyrkning i Danmark.

Regeringen lægger på denne baggrund op til, at Danmark stemmer imod forslaget, medmindre forslagets isolationsafstand til beskyttede naturområder ændres fra 20 meter til 30 meter, der er i overensstemmelse med EFSA's og DCE's vurderinger.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Det foreliggende forslag har ikke tidligere været forelagt for udvalget, men spørgsmålet om, hvorvidt Danmark skulle anmode om national dyrkningsundtagelse blev forelagt for Folketingets Europaudvalg den 22. september 2015 jf. grundnotat oversendt den 16. september 2015 og revideret grundnotat den 2. oktober 2015. Der blev holdt samråd om sagen i Folketingets Europaudvalg den 29. september 2015.

Notaterne er ligeledes oversendt til Miljø- og Fødevarerudvalget.

7. Forslag til Kommissionens gennemførelsesretsakt om markedsføring af frø af genetisk modificeret majs MON 810 til dyrkning (komitesag) KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

Resumé

Kommissionen har fremlagt forslag om fornyelse af godkendelse til markedsføring af frø af den genetisk modificerede majs MON 810 (herefter majs MON 810) med henblik på dyrkning. Hvis forslaget vedtages, vil majs MON 810 ikke blive tilladt til dyrkning i Danmark, som følge af, at Danmark og 18 andre medlemsstater har fået geografiske dyrkningsundtagelse for majs MON 810. Forslaget imødekommer tillige Folketingets ønske om, at majs MON 810 ikke bliver tilladt til dyrkning i Danmark og giver samtidig andre medlemsstater, der ønsker at kunne dyrke majs MON 810, mulighed for at gøre det. Majs MON 810 markedsføres på nuværende tidspunkt i EU. Majs MON 810 har fået indsat et toksin-gen (*cry 1Ab*), som gør den resistent overfor nogle skadedyr, herunder majshalvmøl. Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA) vurderer, at dyrkning af majs MON 810 ikke vil kunne forventes at medføre skadevirkninger på menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet. Danske eksperter fra Aarhus Universitet (Nationalt Center for Miljø og Energi, DCE, og Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, DCA) vurderer også, at dyrkning af majs MON 810 i andre medlemsstater ikke vil medføre natur- eller miljømæssige risici i Danmark. DCE vurderer dog, at den i forslaget foreslåede isolationsafstand til beskyttede naturområder⁴ på 5 meter er utilstrækkelig i forhold til et område som det danske, hvor naturområder er mosaikagtigt spredt i de dyrkede områder, og henholder sig i stedet til EFSA senbefaling på en isolationsafstand til beskyttede naturområder på 20 meter. På den baggrund agter regeringen at stemme imod forslaget, medmindre forslagets isolationsafstand til beskyttede naturområder ændres fra 5 meter til 20 meter, der er i overensstemmelse med EFSA's og DCE's vurderinger. Forslaget forventes at komme til afstemning den 14. oktober 2016 i Den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder.

Baggrund

Kommissionen har fremlagt udkast til forslag til gennemførelsesretsakt om markedsføring af frø af den genetisk modificerede majs MON 810 (herefter majs MON 810) med henblik på dyrkning. Det endelige forslag foreligger endnu ikke.

Forslaget er fremsat i medfør af reglerne i Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) 1829/2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer (GMO-forordningen).

Forslaget behandles således i en undersøgelsesprocedure i den stående komité under GMO-forordningen. Afgiver komitéen en positiv udtalelse med kvalificeret flertal, vedtager Kommissionen forslaget. Afgiver komitéen en negativ udtalelse med kvalificeret flertal, vedtager Kommissionen ikke forslaget, idet Kommissionen inden for to måneder kan forelægge komitéen et ændret forslag eller indenfor en måned kan forelægge forslaget for appeludvalget. Afgives der ikke nogen udtalelse med kvalificeret flertal, kan Kommissionen indenfor to måneder forelægge komitéen et ændret forslag eller indenfor en måned forelægge forslaget for appeludvalget.

Afgiver appeludvalget med kvalificeret flertal en negativ udtalelse om forslaget, kan Kommissionen ikke vedtage forslaget. Afgiver appeludvalget med kvalificeret flertal en positiv udtalelse, vedtager Kommissionen forslaget. Afgiver appeludvalget ikke nogen udtalelse med kvalificeret flertal kan Kommissionen vedtage forslaget.

Forslaget forventes sat til afstemning i Den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder (SCoPAFF) den 14. oktober 2016.

⁴ Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) som defineret i artikel 2, stk. 3 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

Formål og indhold

Forslaget fremsættes på baggrund af et længere sagsforløb i EU.

Monsanto fik i 1998 godkendelse til i en 10-årig periode at markedsføre majs MON 810 i EU i henhold til det daværende direktiv 90/220. Majs MON 810 blev i 2004 anmeldt under GMO-forordningen (art. 23).

Monsanto indgiver i 2007 en ansøgning under GMO-forordningen om fornyelse af markedsføringstilladelsen. Mens denne behandles, kan majs MON 810 markedsføres som hidtil.

Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA) vurderede i 2009, at majs MON 810 er lige så sikker som konventionel majs, for så vidt angår mulige effekter på menneskers og dyrs sundhed, samt at det ikke er sandsynligt, at majs MON 810 vil give skader på miljøet, specielt hvis den dyrkes under passende betingelser. I perioden 2011-2014 fremkom EFSA med flere supplerende udtalelser om blandt andet mulige skadevirkninger på ikke-målorganismer og om, hvordan de kan minimeres. En række medlemsstater har, med henvisning til sikkerhedsklausulen i art. 34 i GMO-forordningen, nedlagt nationale forbud mod majs MON 810. EFSA har vurderet i hvert tilfælde, at der ikke videnskabeligt belæg for disse.

Ansøgeren Monsanto har i 2016 meddelt, at de gerne vil have fornyelsen af dyrkning behandlet særskilt.

Direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 (om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer på deres områder) giver mulighed for, at medlemsstaterne kan få geografiske dyrkningsundtagelser for GM-afgrøder, hvilket tillige gælder for ansøgninger omfattet af GMO-forordningen. I tilknytning til behandlingen af ansøgningen vedrørende dyrkning af majs MON 810 har 19 medlemsstater, deriblandt Danmark, fået geografiske dyrkningsundtagelser.

Indsatte genkonstruktioner og egenskaber

Majs MON 810 har fået indsat et toksin-gen (cry 1Ab), som gør planten resistent for blandt andet skadedyret majshalvmøl.

Produkter omfattet af godkendelsen

Forslaget omhandler fornyelse af den hidtidige godkendelse til markedsføring af frø til dyrkning af majs MON 810.

Godkendelsens geografiske udstrækning

Majs MON 810 vil med forslaget blive godkendt til dyrkning i EU bortset fra 19 medlemsstater, herunder Danmark, der har fået geografiske dyrkningsundtagelser på hele eller dele af deres territorier. En liste over disse områder findes i forslagets bilag (art. 6.1). Hvis forslaget bliver vedtaget, vil majs MON 810 altså ikke blive tilladt til dyrkning i Danmark.

Dyrkningsbetingelser

Forslaget indeholder en række specifikke krav til dyrkningen af majs MON 810. Kravene har dels til formål at mindske risikoen for, at målorganismerne – dvs. skadedyrene – udvikler resistens overfor det toksiske protein CRY 1Ab, dels at begrænse de mulige skader på ikke-målorganismer (bevaringsværdige sommerfugle). Det er med forslaget krævet, at der skal være mindst 5 meter fra en majs MON 810-mark til beskyttede naturområder (isolationsafstand). Denne afstand skal forhindre, at der lander så mange majs MON 810-pollen på de vilde planter i naturområdet, at disse bliver giftige at spise for de sommerfuglelarver, der lever af dem. Det er endvidere krævet, at der skal være områder med konventionel majs i tilknytning til større områder med majs MON 810 eller tilsvarende insekt-resistente majs. Disse områder – såkaldte refugier – modvirker, at skadedyrene udvikler resistens mod den genetisk modificerede majs.

EFSA anbefalede i 2011 en isolationsafstand til beskyttede naturområder på 20 meter fra majs MON 810 til beskyttede naturområder. Dette blev bekræftet i EFSA's vurdering fra 2015, hvor der tillige er fremlagt en matematisk model med en række forskellige risiko-scenarier. Sandsynligheden for, at der sker skade på

sommerfugle afhænger således af en lang række forhold, som ikke er fuldstændigt kendte: eksempelvis hvor mange pollen, der lander på en given afstand, hvor følsomme sommerfugle er for toksinet osv. EFSA estimerer for hvert af scenarierne, hvad dødeligheden hos sommerfugle kan forventes at blive.

Kommissionen har valgt det scenarie, den finder mest realistisk og er dermed endt med den foreslåede isolationsafstand til beskyttede naturområde på 5 meter, og ser dermed bort fra, at EFSA i 2015 vurderede, at 2011-vurderingens afstand på 20 meter stadig er gældende.

Miljøovervågning

Forslaget indeholder endvidere krav om overvågning af miljømæssige effekter i henhold til den særskilte miljøovervågningsplan. Planen indeholder to former for miljøovervågning: Dels en målrettet overvågning for udvikling af resistens hos skadedyrene. Dels en generel overvågning for forekomst af eventuelle uventede skadevirkninger på miljøet. Den målrettede overvågning indebærer således krav om indsamling af skadedyr og opgørelse af deres resistens. Den generelle overvågning stiller blandt andet krav om indsamling af oplysninger via spørgeskemaer til landmænd, via den videnskabelige litteratur samt via eksisterende miljøovervågningsprogrammer og –netværk.

Godkendelsens varighed

Tilladelsen vil have en varighed på 10 år.

Sporbarhed og mærkning

Der er i forslaget angivet en metode, som entydigt kan påvise tilstedeværelse af majs MON 810 i eksempelvis en frøprøve.

Forslaget indeholder endvidere krav om mærkning af alle sække, der indeholder majs MON 810.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om forslaget.

Nærhedsprincippet

Der er tale om gennemførelsesforanstaltninger til en allerede vedtaget retsakt. Det er derfor regeringens vurdering, at det følger heraf, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Konsekvenser

En vedtagelse af gennemførelsesretsakten har ingen lovgivningsmæssige konsekvenser. Hvis forslaget vedtages, vil det ikke være tilladt at dyrke den pågældende genetisk modificerede majs i Danmark.

Forslaget forventes ikke at have økonomiske konsekvenser for det offentlige.

Hvad angår mulige erhvervsøkonomiske konsekvenser, så vil landmænd i de medlemsstater, der har valgt at kunne dyrke majs MON 810, muligvis opnå en konkurrencemæssig fordel ved dyrkning af majs MON 810 i stedet for konventionel majs. For danske landmænd vil denne fordel imidlertid være begrænset, da majshalvmøl i dag ikke udgør et stort problem for dyrkning af majs i Danmark. Hvis klimaet derimod ændrer sig i fremtiden, kan majshalvmøl teoretisk set blive et problem for danske landmænd, og i så fald vil den konkurrencemæssig fordel for udenlandske landmænd være større.

I den forbindelse skal det bemærkes, at majs MON 810 ikke må dyrkes i en lang række andre medlemsstater, som følge af de geografiske dyrkningsundtagelser for denne majs.

Modsat vil økologiske landmænd se en fordel i, at majs MON 810 ikke bliver dyrket her i landet, eksempelvis i kraft af en mindre risiko for utilsigtet spredning af majs MON 810 til økologiske afgrøder.

Majs MON 810 har været godkendt til dyrkning i EU siden 1998. Den er igennem årene blevet dyrket i flere medlemsstater, med det største dyrkningsareal i Spanien. I forbindelse med ansøgningen om fornyelse af

godkendelsen har EFSA har gentagne gange risikovurderet majs MON 810, for så vidt angår dyrkning. EFSA vurderer, at markedsføring af majs MON 810 til dyrkning ikke vil kunne forventes at medføre skadevirkninger for menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet. EFSA har i den forbindelse anbefalet, at dyrkningen foregår på en måde, der dels mindsker risikoen for resistensudvikling hos skadedyrene. Dels mindsker risikoen for skader på ikke-målorganismer, primært bevaringsværdige sommerfugle. Forslagets krav til dyrkningsbetingelser imødekommer til dels dette, jf. afsnittet om dyrkningsbetingelser, dog ikke for så vidt angår isolationsafstanden til beskyttede naturområder.

Danmarks Miljøundersøgelser (nu DCE), foretog i 2008 en risikovurdering af majs MON 810 i forbindelse med ansøgningen om fornyelse af godkendelse. Hovedkonklusionen var dengang, at konsekvenserne for planter og dyr ved dyrkning af majs MON 810 må forventes at være ubetydelige eller små og begrænsede til eventuelt tilgrænsende naturarealer, hvor der forekommer bestande af sjældne sommerfugle. Der skal derfor overvåges for eventuelle effekter på truede sommerfugle i nærliggende områder i tilknytning til dyrkning af majs MON 810.

DCE har den 5. september 2016 foretaget en revurdering af miljørisikoen for majs MON 810. DCE fastholder den tidligere vurdering. Hvad sjældne sommerfugle angår, så er risikoen uændret. DCE vurderer, at i et land som Danmark med små naturområder mosaikagtigt spredt i landbrugslandet, vil Kommissionens nuværende forslag om en 5 meter isolationsafstand til beskyttede naturområder ikke være tilstrækkelig. DCE vurderer desuden, at det konservative scenarie på 20 meters isolationsafstand i EFSA's 2015-vurdering vil beskytte følsomme sommerfuglepopulationer i sådanne naturområder.

Dertil vurderer DCE, at der er behov for specifik overvågning af subletale effekter på sommerfugle.

NaturErhvervstyrelsen vurderer på baggrund af DCEs vurdering, at det er af afgørende betydning, at isolationsafstanden til beskyttede naturområder ændres i forslaget fra 5 meter til 20 meter. Styrelsen vurderer videre, at det er en mangel i forslaget, at Kommissionen ikke følger EFSA's vurdering af isolationsafstanden på 20 meter fra 2011, der ifølge den seneste EFSA-vurdering fra 2015 stadig er gældende. Uantastet at en vedtagelse af forslaget vil medføre, at majs MON 810 ikke vil blive godkendt til dyrkning i Danmark, vurderer styrelsen, at nærværende spørgsmål om Kommissionens anvendelse af EFSA's vurdering er væsentligt, da det er EFSA's faglige vurdering, der bør være normerende for udformningen af forslaget.

DCE og DCA har desuden vurderet, om dyrkning af majs MON 810 i andre medlemsstater vil kunne give afledte skadevirkninger for miljø og landbrug her i landet. DCE påpeger, at der ikke er en risiko ved dyrkning af majs MON 810 i EU. Dette skyldes, at en sådan risiko kun kan opstå som følge af dyrkning i Tysklands grænseområde mod Danmark. Tyskland har dog, ligesom Danmark, opnået dyrkningsundtagelse for dyrkning af majs MON 810. Risikoen for dansk miljø ved dyrkning af majs MON 810 i andre medlemsstater vil derfor være minimal. DCA vurderer, at der ikke vil være nogen landbrugsmæssige problemer for Danmark ved dyrkning af majs MON 810 i andre medlemsstater.

På denne baggrund skønnes forslaget ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark.

Høring

Forslaget har været i høring på høringsportalen, høring i §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget, hvor der er indkommet følgende bemærkninger:

Miljøorganisationen NOAH opfordrer indtrængende den danske regering til at stemme nej til forslaget også selvom Danmark har fået dyrkningsundtagelse. En tilladelse til GMO-dyrkning i Europa vil ifølge NOAH udgøre en trussel mod det økologiske jordbrug. I Spanien er den vilde majsslægtning, teosinte, således blevet et problem. NOAH finder videre, at kravene til dyrkning af majs MON 810 er utilstrækkelige, herunder at der kun skal plantes refugier omkring marker med majs MON 810, hvis disse er over 5 ha. NOAH finder videre, at en sikkerhedsafstand på 5 m til særligt beskyttede naturområder er helt utilstrækkeligt.

NOAH påpeger videre, at majs MON 810 er bevist at have negative virkninger på ikke-målorganismer, på jordens sundhed og på akvatiske økosystemer. NOAH nævner videre, at majs MON 810 producerer et ukendt protein, som ikke blevet vurderet i de udførte prøver for miljøsikkerhed. Det er heller ikke bevist, at indtagelse af majs MON 810 ikke har negative virkninger på mennesker og dyrs sundhed.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår refugier i forslaget, at der tillige skal plantes refugier, hvis der ligger en samling af marker med majs MON 810 eller andre genetisk modificerede majs, som indeholder Bt-egenskaben (eksempelvis Bt11 eller 1507, hvor der også er ansøgninger om dyrkning under behandling i EU-systemet), der tilsammen er større end 5 ha uanset størrelsen af den enkelte mark eller bedrift. Forholdt NOAHs høringssvar har DCE umiddelbart vurderet, at teosinte ikke kan spredes til Danmark, da det er en tropisk/subtropisk art. For så vidt angår den omtalte isolationsafstand til beskyttede naturområder, så har DCE anbefalet, at den øges til 20 m, hvis majs MON 810 skulle dyrkes i et område som det danske. DCE har endvidere vurderet, at hele majs MON 810-planten, og dermed alle de proteiner den udtrykker, er blevet testet for effekter på jordbunds- og mikroorganismer. For så vidt angår bemærkningen om indtagelse af majs MON 810, skal det bemærkes, at majs MON 810 har været godkendt i EU til anvendelse i fødevarer og foder siden 1998. Det foreliggende forslag omhandler alene dyrkning.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at Danmark stemmer for Kommissionens forslag i lyset af, at EFSA i gentagne videnskabelige vurderinger har fastslået, at dyrkning af majs MON 810 ikke udgør nogen risiko for mennesker eller dyrs sundhed eller for miljøet, herunder non-target organismer, samt at der ikke er konstateret problemer i de mange år, der er dyrket majs MON 810 majs i Europa. Landbrug & Fødevarer beklager, at Danmark er undtaget fra ansøgningen, men finder det ikke må afholde den danske regering fra at muliggøre dyrkning af GM-afgrøder i andre lande. Landbrug & Fødevarer opfordrer endvidere Miljø- og Fødevareministeriet til at afdække årsagen til, at Kommissionen afviger fra de af EFSA anbefalede afstandskrav til naturområder, herunder om det er en vurdering af det nødvendige sikkerhedsniveau i de medlemsstater, som er omfattet af ansøgningen.

Økologisk Landsforening mener ikke, at der skal gives tilladelse til at dyrke de pågældende majstyper i EU uanset, at dyrkningen ikke kan finde sted i Danmark. Foreningen mener desuden, at dyrkning af genetisk modificerede afgrøder udgør en risiko for kontaminering af konventionelle samt økologiske (ikke-genetisk modificerede) afgrøder og gør det vanskeligere at omlægge jorden til økologisk dyrkning. Denne risiko forekommer hele vejen fra dyrkning til forarbejdning. Det skal iflg. Økologisk Landsforening være et frit valg, om en landmand vil dyrke GMO, og det er det ikke, hvis landmanden risikerer kontaminering. GMO-dyrkning i andre lande vil gøre det sværere at købe GMO-frit foder. GMO-dyrkning i et land vil kunne øge presset for på et senere tidspunkt at tillade dyrkning i et af de lande, der ikke har tilladt dyrkning. For majs MON 810 vedkommende er "forbuddet" ifølge foreningen svagt, eftersom det hviler på en aftale med udbyderen om ikke at søge dyrkningsundtagelse i DK.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår risikoen for kontaminering af GMO foder, at økologisk foder i forvejen er underlagt regler og kontrol for at sikre GMO-frit foder til økologiske landbrug. For så vidt angår sandsynligheden for pres for dyrkning af GMO'er, har Folketingets praksis siden 1990'erne været at vurdere GMO sager sag for sag. Derfor kan det ikke udelukkes, at der på et senere tidspunkt kommer nye GMO-produkter, som kan give anledning til dyrkning i Danmark. Det vil i henhold til forslaget ikke være tilladt at dyrke majs MON 810 i Danmark, som følge af, at ansøgeren tidligere i ansøgningsforløbet frivilligt har accepteret de omtalte geografiske dyrkningsundtagelser. Denne accept af Danmarks anmodning om dyrkningsundtagelse kan ikke tilbagekaldes af ansøgeren.

DI Fødevarer bemærker, at EFSA har konkluderet, at det med passende dyrkningsbetingelser er usandsynligt, at dyrkning af majs MON 810 vil give skadevirkninger på menneskers eller dyrs sundhed eller på miljøet. DI Fødevarer bemærker desuden, at ingen af de genmodificerede majstyper vil blive dyrket i Danmark, idet Danmark sammen med 18 andre medlemsstater har fået geografiske dyrkningsundtagelser på hele eller dele af deres territorier. På baggrund af ovenstående er det DI Fødevarers vurdering, at der er tilvejebragt tilstrækkelig dokumentation for at imødekomme ansøgningen. DI Fødevarer anbefaler derfor, at ansøgningen imødekommes uden forsinkelse.

Greenpeace bemærker, at risikovurderingerne for de tre omhandlede majs er ufuldstændig. Greenpeace bemærker videre, at der stadig er store huller i datagrundlaget, herunder eksempelvis i relation til eventuelle effekter på mariehønebiller og akvatisk insektliv. Greenpeace bemærker endvidere, at internationale erfaringer viser, at regler for dyrkning og miljøovervågning ikke håndhæves og derfor er ineffektive. Greenpeace bemærker hertil, at dyrkningsbetingelser og miljøovervågning i dette perspektiv er utilstrækkelige og umulige. Greenpeace påpeger, at lande (medlemsstater) der ikke har fået dyrkningsundtagelser, ikke råder over nogle effektive foranstaltninger til at forhindre, at GMO spredes til ikke-GMO eller økologisk majs. Ifølge Greenpeace gælder det eksempelvis Spanien. Ifølge Greenpeace er nationale forbud utilstrækkelige til at imødegå de problemer, som dyrkningen af GMO-afgrøder indebærer. Problemerne kræver en europæisk, ikke kun en national reaktion. Greenpeace finder, at det er problematisk, at GM-majs kan krydse med teosinte. Greenpeace vil gerne have vurderet den mulige betydning af dette, inden der gives godkendelse til dyrkning af de tre GM-majs. Greenpeace bemærker slutteligt, at EU-Kommissionen fremlægger forslag om godkendelse af GMO-afgrøder, før fristen i Barroso-direktivet om håndtering af grænselandsproblemstillinger er udløbet.

NaturErhvervstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår bemærkningerne om risikovurderingen vurderer DCE, at der er tilstrækkeligt med data til at kunne vurdere, at en eventuelt dyrkning af de tre majs, kan foregå med en ringe sandsynlighed for at dyrkningen vil medføre uacceptable effekter på natur og miljø, som en følge af de egenskaber der er indsat i de tre majs. Det er dog en forudsætning for denne vurdering, at isolationsafstandene i forslagene om godkendelse af de tre majs ændres til de af DCE anbefalede afstande på henholdsvis 20 meter (for majs Bt11 og majs MON810) og 30 meter (for majs 1507). For så vidt angår bemærkningerne om håndhævelse af betingelserne for dyrkning af de tre majs, herunder miljøovervågningen, skal det bemærkes, at tilsynet med disse betingelser vil påhvile henholdsvis Kommissionen og medlemsstaterne. I relation hertil forekommer det ikke hensigtsmæssigt at drage konklusioner på baggrund af internationale erfaringer, idet myndigheders tilsyn og kontrol på verdensplan ikke kan sammenlignes. I forhold til teosinte, da er teosinte er en vild slægtning til majs, som naturligt forekommer i Amerika, men som nu er begyndt at optræde som ukrudt i majsmarker i Frankrig og Spanien. Aarhus Universitet har tidligere vurderet, at forekomsten af teosinte er et landbrugsmæssigt - snarere end miljømæssigt problem – og primært for de berørte områder. Aarhus Universitet vurderer, at teosinte ikke kan vokse i Danmark. Kommissionen har, som også nævnt af Greenpeace, anmodet EFSA om en vurdering af teosinte-problematikken inden afstemningen i midten af oktober 2016. For så vidt angår bemærkningen om grænselandsproblematikken, skal det bemærkes, at det uanset direktivets forpligtelse til enhver tid vil være i de enkelte medlemsstaters interesse at foretage koordinering og gennemføre grænselandsaftaler vedrørende tilfælde, hvor aktiviteter i ét land kan have konsekvenser for nabolandet. Dette principielle spørgsmål er ikke blevet ændret ved, at der er indført en forpligtelse i direktivet.

Regeringens generelle holdning

Regeringen finder overordnet, at forslaget handler om, hvorvidt de medlemsstater, der ønsker at dyrke majs MON 810 også skal have mulighed for at kunne gøre det.

Et enigt Folketing pålagde i Folketingsvedtagelse V83 fra 27. maj 2010 regeringen at arbejde for, at medlemsstaterne skal have mulighed for at træffe nationale afgørelser om dyrkning af GM-afgrøder. Med direktiv 2015/412 er denne mulighed nu blevet realiseret i EU-lovgivningen. Danmark anmodede på denne baggrund om en national dyrkningsundtagelse for majs MON 810.

Andre medlemsstater har besluttet ikke at anmode om dyrkningsundtagelse og dermed at have mulighed for at dyrke majs MON 810 på deres territorium, såfremt forslaget vedtages. Regeringen finder som udgangspunkt, at disse medlemsstaters nationale beslutninger skal respekteres.

Regeringen bemærker samtidig, at EFSA vurderer, at en fornyelse af godkendelsen til dyrkning af majs MON 810 ikke vil give anledning til skadevirkninger med hensyn til menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet, og at forslaget indeholder en række krav til dyrkning af majs MON 810, som modvirker, at

skadedyrene udvikler resistens, samt at der sker skader på ikke-målorganismer. Forslaget indeholder også en miljøovervågningsplan.

Regeringen bemærker endvidere, at DCA og DCE særskilt har vurderet, at dyrkning af majs MON 810 i andre medlemsstater ikke forventes at give afledte skadevirkninger i Danmark. Men regeringen bemærker også, at DCE finder, at isolationsafstanden til beskyttede naturområder skal være 20 meter i stedet for den foreslåede afstand på 5 meter. Regeringen finder desuden, at spørgsmålet om Kommissionens anvendelse af EFSA's vurdering er væsentligt, da det er EFSA's faglige vurdering, der bør være normerende for udformningen af forslaget, uantastet at en vedtagelse af forslaget vil medføre, at majs MON 810 ikke vil blive godkendt til dyrkning i Danmark.

Regeringen lægger på denne baggrund op til, at Danmark stemmer imod forslaget, medmindre forslagets isolationsafstand til beskyttede naturområder ændres fra 5 meter til 20 meter, der er i overensstemmelse med EFSA's og DCE's vurderinger.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Det foreliggende forslag har ikke tidligere været forelagt for udvalget, men spørgsmålet om, hvorvidt Danmark skulle anmode om national dyrkningsundtagelse blev forelagt for Folketingets Europaudvalg den 22. september 2015 jf. grundnotat oversendt den 16. september 2015 og revideret grundnotat den 2. oktober 2015. Der blev holdt samråd om sagen i Folketingets Europaudvalg den 29. september 2015.

Notaterne er ligeledes oversendt til Miljø- og Fødevarerudvalget.